

Grip op online seksueel gedrag

19 juni 2026

Burgerschapstafel; Spanningen die de klas in komen

En wie zijn jullie?

Probleemverkenning; Online seksueel grensoverschrijdend gedrag in de schoolcontext

Wat is de uitdaging bij:

- Preventie van seksueel grensoverschrijdend gedrag
- Omgaan met online gedrag van studenten
- Werken aan een veilig schoolklimaat

Spanningen in de klas: seksualiteit, online gedrag

Aanpak op student- en
schoolniveau:

- Digitale veerkracht
- Grip op online gedrag
- Versterken
schoolklimaat/seksuele
integriteit

Wist je dat?

“School hoort een veilige plek te zijn.

Toch krijgt één op de zes meisjes en jonge vrouwen (13-25 jr) in Nederland te maken met ongewenst seksueel gedrag op school.”

(bron: PLAN/Ipsos I&O; 2025)

1 op de 2 vrouwen en
1 op de 5 mannen

Heeft fysiek **seksueel grensoverschrijdend
gedrag** meegemaakt. (RCSGOG)

Stand van het land

- **Meerderheid ziet SGOG als groot probleem (55%);** mannen significant minder (54% t.o.v. 64% vrouwen).
- **47% vindt dat gedrag soms te snel als grensoverschrijdend** wordt bestempeld. 36% vindt dat er te veel media-aandacht is.
- **Mannen onderschatten de mate waarin SGOG voorkomt** én hun eigen rol als dader/mededader. Vinden vaker dat er teveel aandacht voor is. Vinden minder vaak dat het gedrag harder moet worden aangepakt.
- Grote verschillen in spreekgedrag: vrouwen spreken minder makkelijk aan, mannen vinden melden minder nodig.
- Seksuele normverschillen en rolopvattingen spelen een grote rol.
- Taakverdeling in huishoudens en ongelijkheid blijven structureel aanwezig. Ongeveer een kwart van de huwelijken heeft een balans in taakverdeling.
- Het gesprek over SGOG en femicide is zowel veilig (“het gaat niet over mij”) als spannend (koudwatervrees).

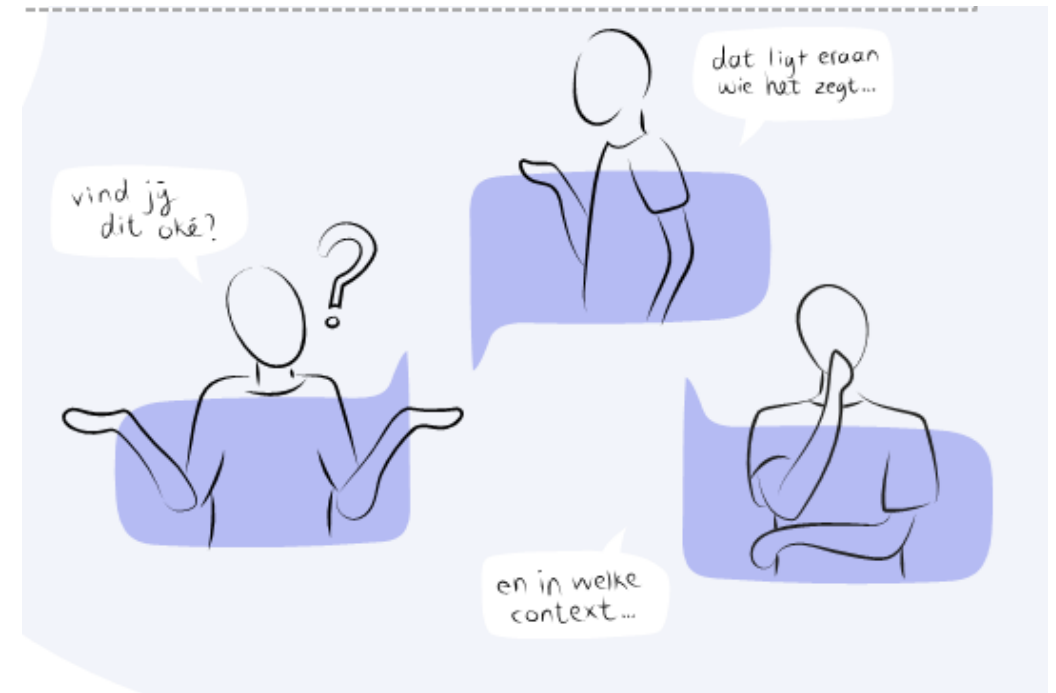
Risicofactoren in het onderwijs

- De kleine afstand tussen docenten en studenten (met name op het mbo)
- De locatie van de school en de grootschaligheid van de school
- Het gebruik van sociale media genoemd als risicofactoren voor seksueel grensoverschrijdend gedrag.

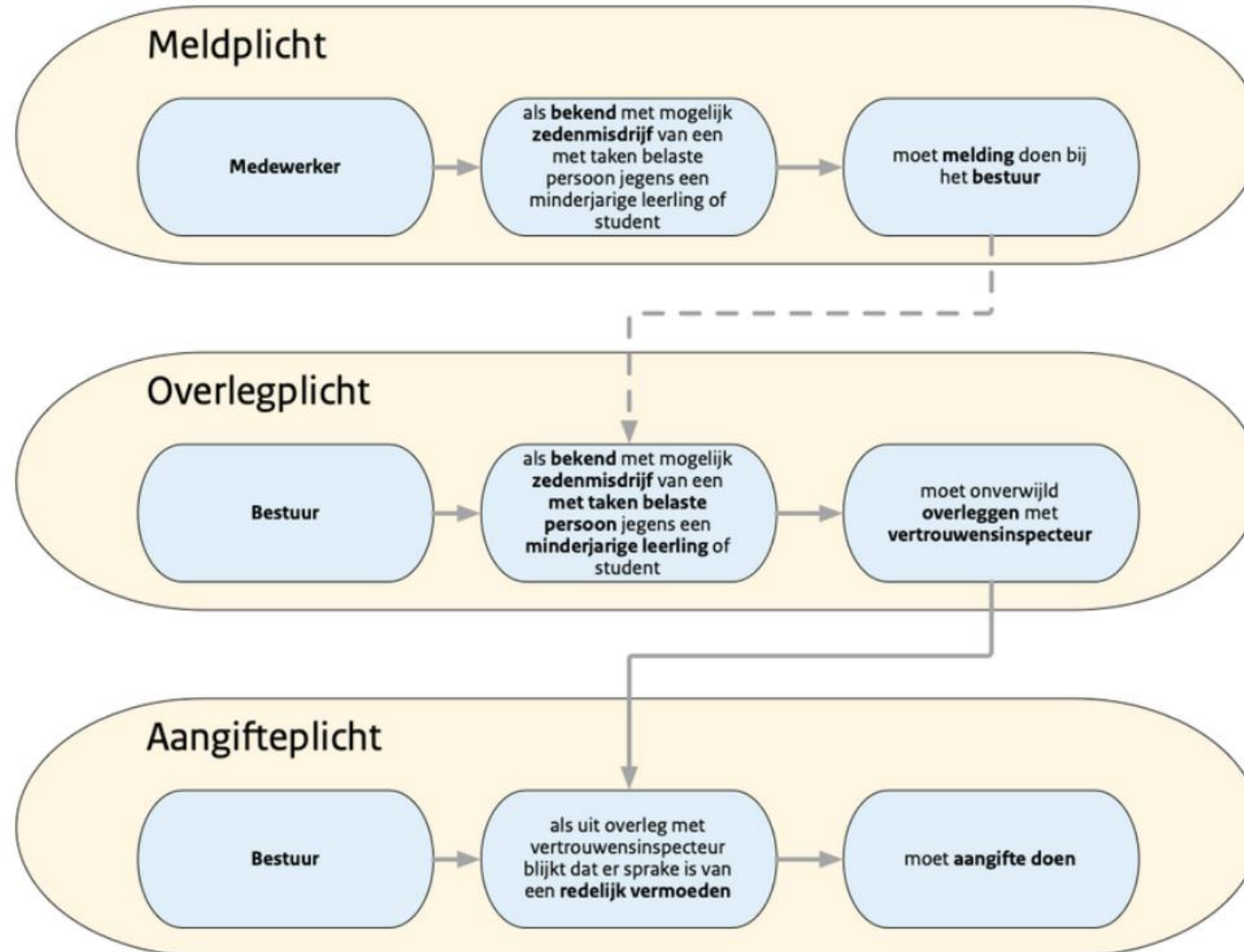
(ResearchNed, 2023)

Beleid en inbedding in de school

- **Wet Burgerschap:** oefenen met democratische waarden → ook gendergelijkheid
- **Meld-, overleg- en aangifteplicht** bij seksuele intimidatie
- **Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling:** signalen onderzoeken, intern overleggen, met ouders/kind praten, risico wegen, passende hulp inschakelen en/of melding doen bij Veilig Thuis

De meld-, overleg- en aangifteplicht in stappen

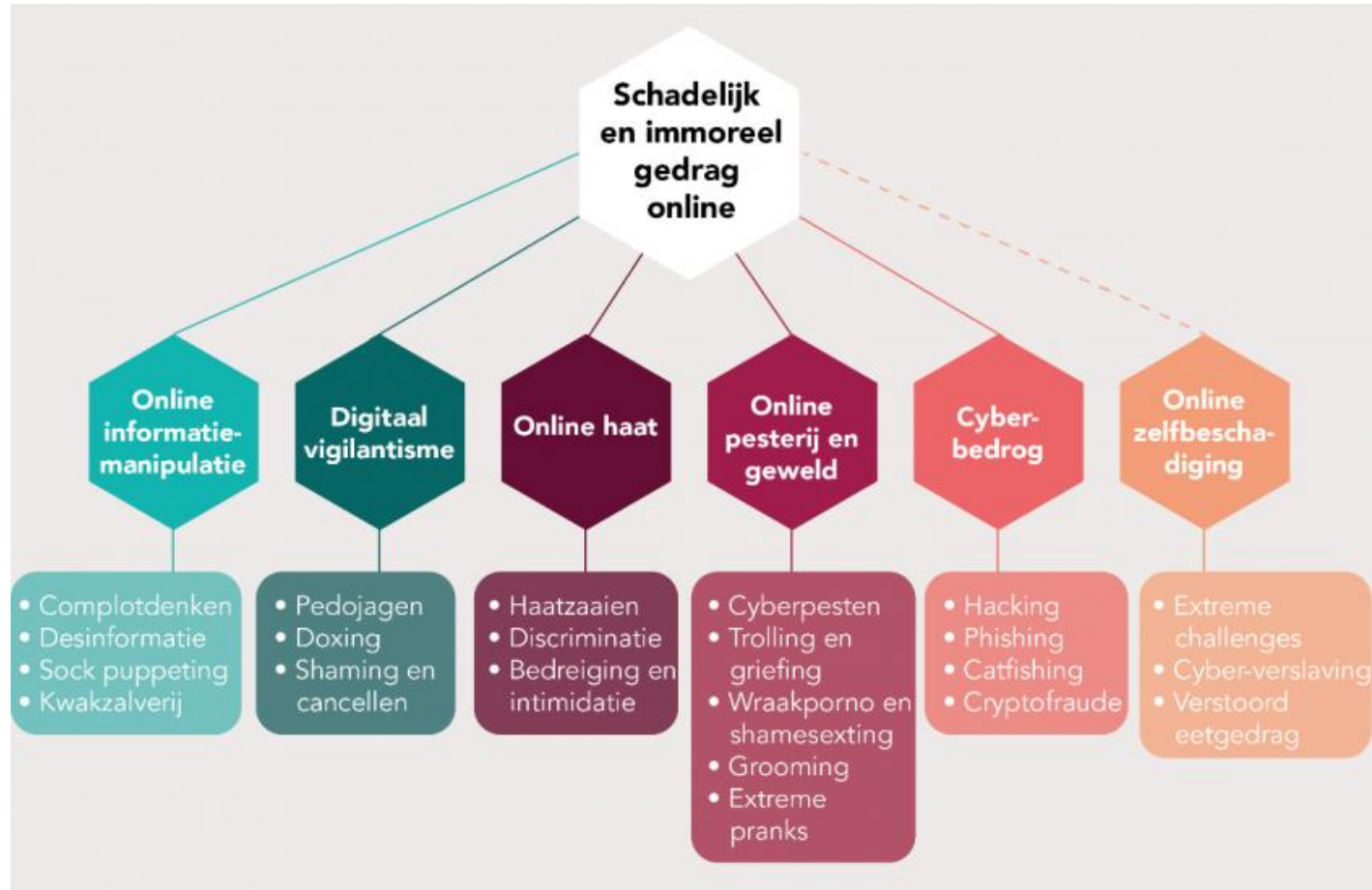

**Waarom is het
belangrijk om aandacht
te hebben voor online
gedrag?**

Schadelijk en immoreel online gedrag online

(Rathenau Instituut, 2021)

Digital Detox als reactie

Digital Detox (Radtke et al., 2022)

- Meer restrictief: tracken en limiteren van schermtijd, ouders stellen technologie uit
- Digitale risico's zijn lager, maar leerervaringen en digitale voordelen ook

In de scholen → mobieltjesverbod

Online 'zijn' is een onvermijdbaar risico

Maar... hoe groter de *digitale veerkracht*, hoe kleiner de kans op schadelijke gevolgen

Pedagogische insteek: balans tussen beschermen en begeleiden

[Meer lezen: Blog Danah Boyd](#)

1. Ondersteuning van student: digitale veerkracht

Digitale veerkracht

digital resilience in de internationale literatuur

Digitale veerkracht vermindert de mogelijke schade die het gevolg zijn van online risico's (Sharma, Anand, Roopesh, & Sunil, 2022)

Werken aan digitale veerkracht op school

Digitale vaardigheden ontwikkelen
en herkennen risico's

- Kan ontwikkeld worden zonder actieve instructie (*trial and error*)
- Online risico's worden daardoor vergroot
- Dus: aanleren digitale skills die kinderen kunnen beschermen in een veilige omgeving (dus zonder de gevaren van de echte wereld)
- Komt terug in lessen over mediawijsheid en digitale geletterdheid

Werken aan digitale veerkracht op school

Digitaal zelfvertrouwen vergroten

- Door oefenen leren hoe je je zelfstandig kunt bewegen in de online wereld
- Het gevoel hebben dat je weet wat je moet doen bij mogelijk gevaar
- Mensen met een hoog digitaal zelfvertrouwen kunnen de online wereld inzetten als tool om succesvoller te zijn (sociale relaties, werk etc.)

Werken aan digitale veerkracht op school

Leren opkomen voor anderen
online

- Vorige twee voorwaarden voor dit gedrag
- Andere voorwaarde is: het probleem zien
- Niet altijd direct contact met aanstichter, maar:
 - Rapporteren
 - Reageren
 - Blokkeren
 - Er voor de ander zijn

Werken aan digitale veerkracht op school

Hulp (willen) zoeken

- Kinderen zoeken minder snel hulp bij online grensoverschrijdend gedrag, mogelijk omdat:
 - Ze het idee hebben dat volwassenen hen niet begrijpen of zich niet kunnen inleven in het probleem;
 - Ze het idee hebben dat volwassenen ook niet weten hoe ze het moeten oplossen.
- Dus:
 - Je kúnt om hulp vragen op school
 - Bij wie dan?
 - En zo niet in de school, bij wie of waar dan wel?

Werken aan digitale veerkracht op school

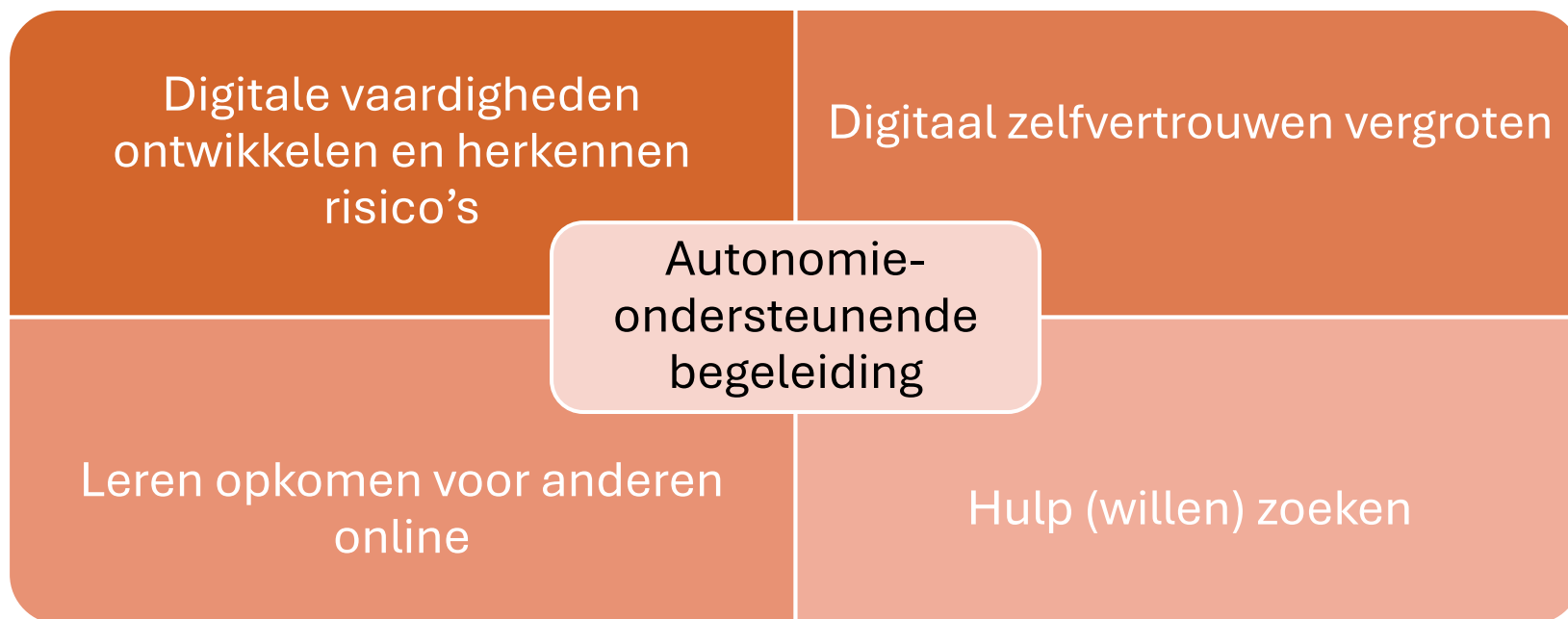
Autonomie-ondersteunende
begeleiding

- Leeftijdsadequaat
- In afstemming met ouders

Doel: zelfstandig en veilig kunnen oversteken

Werken aan digitale veerkracht op school

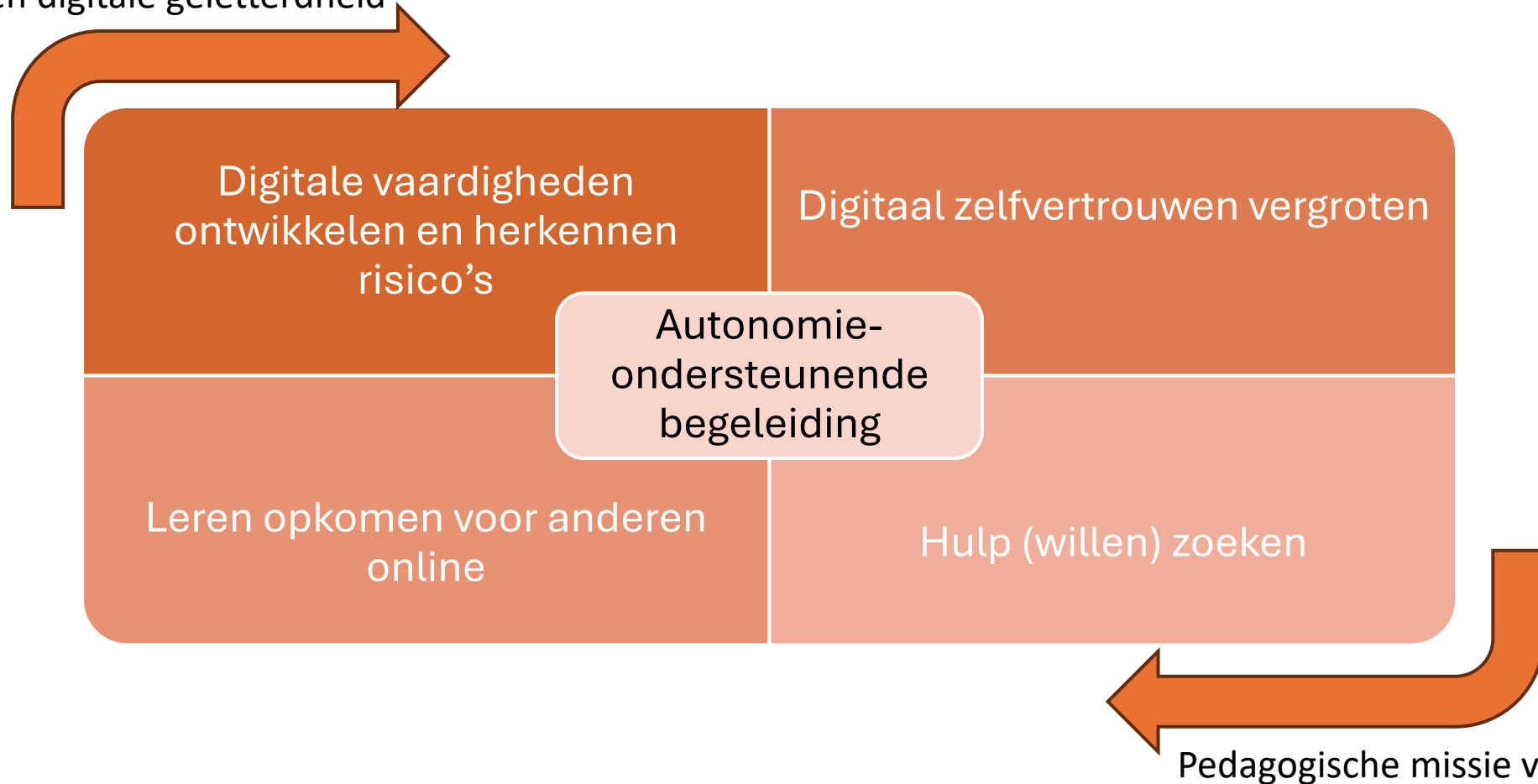
(Hellfeldt, López-Romero & Andershed, 2020; Lee & Hancock, 2023; Tozzo, Cuman, Moratto, & Caenazzo, 2022)

Werken aan digitale veerkracht op school

(Hellfeldt, López-Romero & Andershed, 2020; Lee & Hancock, 2023; Tozzo, Cuman, Moratto, & Caenazzo, 2022)

Mediawijsheid en digitale geletterdheid

2. Grip op online gedrag: drie taken voor de school

De impact van online gedrag op de sociale veiligheid op school is groot. Wat zich online afspeelt, werkt door in de klas, in vriendschappen en in het welbevinden van studenten, zowel positief als negatief. Bij het werken aan een veilig schoolklimaat is aandacht voor online gedrag en de online leefwereld van jongeren dus onmisbaar.

Drie kerntaken van de school om online gedrag positief te begeleiden.

1. **Stel de norm** door samen met leerlingen, ouders en schoolpartners afspraken te maken over wat gewenst gedrag is; zowel online als offline.
2. **Begeleid leerlingen** binnen de norm door vervolgens te oefenen met digitale omgangsvormen, het voeren van gesprekken over online gedrag en het versterken van sociale vaardigheden.
3. **Begrens gedrag** dat de norm overschrijdt of de sociale veiligheid aantast en zorg dat je de veiligheid herstelt. Samenwerking met ouders en andere schoolpartners is hierin onmisbaar.

Online incidenten tussen studenten

De nadruk ligt op het vaststellen van **online normen** en op het **herstellen van de veiligheid** op school, ook als de aanstichter niet te identificeren is.

Als sociale media een rol spelen in een incident, worden de **rolverdelingen vaak diffuus**: een slachtoffer verandert snel in een aanstichter en andersom.

Signalen van slachtofferschap

- **Preventie:** inzetten op online weerbaarheid en dus ook op leren hulp te (willen!) zoeken;
- **Signalen** van mogelijk online grensoverschrijdend gedrag (OffLimits.nl);
- Voornamelijk letten op **gedragsveranderingen**
- **Tip:** vraag ook eens hoe het *online* gaat

- veel tijd doorbrengt online en/of op de telefoon
- het telefoon- of tabletscherm verbergt als iemand in de buurt komt
- niet openlijk wil praten over online activiteiten
- geprikkeld reageert op berichten
- vage verhalen heeft over een nieuwe (online) vriend(-in)
- veel tijd online doorbrengt met een nieuwe vriend(-in)
- verstrooid is en opgaat in gedachten
- vermoeider is dan normaal, en minder of slecht slaapt
- angstig of schrikachtig reageert
- opeens minder of juist meer eet
- opeens boos wordt of moet huilen zonder duidelijke oorzaak
- meer thuis is en minder sociaal contact zoekt
- klaagt over hoofdpijn, buikpijn, overgeven of andere lichamelijke klachten
- afspraken of recente gebeurtenissen vergeet
- financiële problemen heeft
- ineens slecht(er) presteert op school en/of spijbelt
- minder vertrouwen heeft in anderen
- meer drank, drugs en/of medicatie gebruikt dan normaal
- verwondingen heeft op het lichaam die mogelijk komen van zelfverwonding. Denk aan brandwonden, snijwonden, krassen, schaafwonden, bijtwonden, krabwonden, haarverlies.

Stappenplan: omgaan met online incidenten

Zo klein als nodig, zo
groot als mogelijk

3. Hoe werk je aan een veilig schoolklimaat en respectvolle en integere omgang met studenten (onderling) en collega's

Preventie seksueel grensoverschrijdend gedrag

Wat is nodig voor bevorderen van integer gedrag op school?

Het creëren van een open en veilig klimaat vraagt om werken aan seksuele integriteit:
'Bewust, respectvol en verantwoordelijk omgaan met de eigen seksualiteit en gender en die van anderen'

Sociale veiligheid als voorwaarde om te werken aan thema's ook rondom seksualiteit.

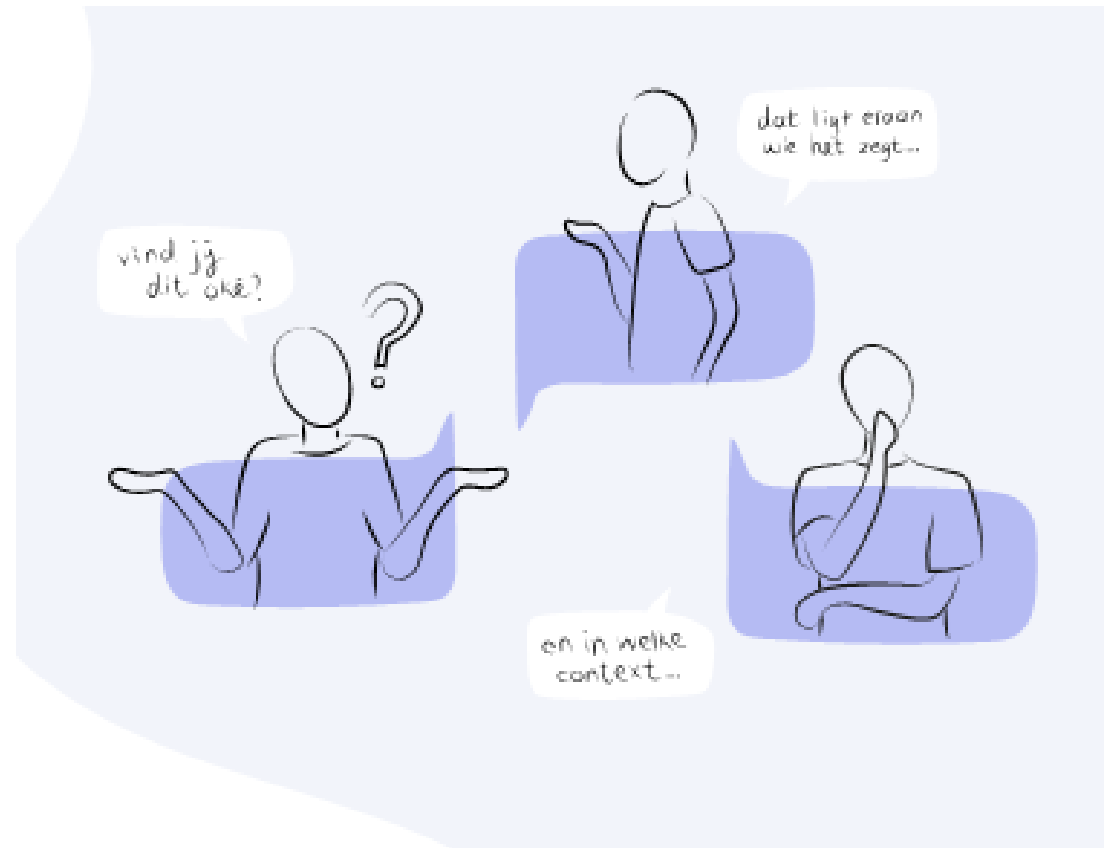
- Als studenten botsen dan les stilleggen en gesprek aan gaan.
- Handelingsperspectieven vanuit pedagogische wegwijzers

Verschil tussen persoonlijke overtuigingen en professionele overtuigingen

- Studenten: hoe ga ik eigenlijk mijn grenzen aangeven?
- Humor: kan voor studenten ook spannend zijn om erover te hebben, houd het hiermee luchtig
- Positieve voorbeeld bekrachtigen

Casusbespreking: pedagogische wegwijzer

Situatie 1

Titel presentatie - datum

Pedagogische wegwijzers

- **A**ccepteer en bevestig seksueel integer gedrag
- **B**egrens én blijf in verbinding
- **C**reëer balans tussen openheid en grenzen
- **D**oorgrond je eigen normen en waarden
- **E**xploreer en erken jouw pedagogisch handelen
- **F**inetune je pedagogisch handelen
- **G**ebruik gepaste humor als positieve strategie
- ***H**eb oog voor ouders: samenwerken aan seksuele integriteit*

Werk aan gendernormen

Zie onderzoek Manosfeer en tips

<https://www.schoolenveiligheid.nl/thema/manosphere-in-het-onderwijs/>

Teruggrijpen op ‘kleine’ opmerkingen en bewustzijn van hoe subtiel het is.

Informatiedriehoek SGG

Tools voor visie, beleid, gedragsregels en -code, communicatie (naar ouders), pedagogisch handelen, pedagogisch klimaat.

Curatieve handelingsperspectieven

Advies na een calamiteit?

Bel School & Veiligheid

030 285 66 16

Ondersteuning buiten de school

Wat kun je doen als er online iets vervelend is gebeurd?

Alle leeftijden

OFFLIMITS

Voor als je te maken hebt gehad met online grensoverschrijdend gedrag

Trusted flagger

Jongeren tot 26

Een luisterend oor

Kinderen en jongeren tussen 8 en 18 jaar

Een luisterend oor

Kinderen en jongeren tussen 16 en 27 jaar

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*